

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Majandus- ja taristuministri 25. septembri 2015. a määruse nr 120 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise pileti hinnad ning sõidusoodustused Kuivastu–Virtsu, Rohuküla–Heltermaa ja Sõru–Triigi parvlaevaliinidel“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Majandus- ja taristuministri 25. septembri 2015. a määruse nr 120 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise pileti hinnad ning sõidusoodustused Kuivastu–Virtsu, Rohuküla–Heltermaa ja Sõru–Triigi parvlaevaliinidel“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud ühistranspordi seaduse (edaspidi *ÜTS*) § 36 lõike 1 punkti 2, § 36 lõike 3 punkti 1 ja § 36 lõike 5 alusel.

Alates 2023. aasta 1. juulist on Vabariigi Valitsuse seaduse § 65¹ kohaselt riigisisese ühistranspordi poliitika kavandamine ja elluviimine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asemel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas. Riigikohus on rõhutanud¹, et tingituna demokraatliku õigusriigi põhimõtetest peab õigusaktide süsteem olema õiguse adressaatidele arusaadav, samuti seda, et õiguse adressaadil peab olema kindlustunne, et talle kohustuslik täitevvõimu akt on kooskõlas seadusega ning ta ei pea kontrollima selle akti seaduslikkust.

Sõitja, sõiduki ja haagise puhul on regionaal- ja põllumajandusminister pädev kehtestama sõidusoodustused. Eelnõuga muudetakse majandus- ja taristuministri 25. septembri 2015. a määruse nr 120 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise pileti hinnad ning sõidusoodustused Kuivastu–Virtsu, Rohuküla–Heltermaa ja Sõru–Triigi parvlaevaliinidel“ (edaspidi *kehtiv määrus*) 1. jaanuaril 2026. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 26.04.2025, 8).

Eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ühistranspordiosakonna juhataja Andres Ruubas (5803 5477, andres.ruubas@agri.ee). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Müürsepp (5304 5154, elis-ketter.myyrsepp@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (5698 3427, leeni.kohal@agri.ee).

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

¹12. mai 2000. a põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuasjas 3-4-1-5-2000, kättesaadav veebiaadressil 3-4-1-5-00 (riigikohus.ee)

Esimeses paragrahvis sätestatakse määruse muudatused ning teises paragrahvis sätestatakse määruse jõustumisnorm. Võrreldes kehtiva määrusega on muudatusi alla poole teksti mahust, mistõttu on eelnõu koostatud muudatuste loeteluna.

ÜTS § 36 lõike 1 punkt 2, lõike 3 punkt 1 ja lõige 5 annavad valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse kehtestada avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol kaugliinil ja maakonnaliinil sõidusoodustusi.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse muudatused. Muudetakse määruse § 5 lõiget 1 ning määrust täiendatakse §-ga 5¹, millega nähakse ette sõidusoodustuste kohaldamise võimalus juhuks, kui esineb oht liiniveo katkemiseks, liinivedu on katkenud või kinnitatud sõiduplaani ei ole muul põhjusel võimalik järgida.

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse määruse § 5 lõiget 1. Muudatuse eesmärk on korrastada ja ühtlustada kehtiva regulatsiooni sõnastust, eristades senisest selgemalt füüsilisest isikust ja juriidilisest isikust sõiduki omaniku, vastutava kasutaja või kasutaja alusel kohaldatavad sõidusoodustused. Muudatus parandab sätte loetavust ja arusaadavust ning viib § 5 kooskõlla uue §-ga 5¹. Muudatusega ei muudeta kehtivate sõidusoodustuste sisu ega soodustuse saajate ringi.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse määrust §-ga 5¹. Uue paragrahviga luuakse õiguslik alus ajutiste sõidusoodustuste kohaldamiseks olukorras, kus parvlaevaühendus mandri ja saarte vahel on katkenud, esineb selle katkemise oht või kinnitatud sõiduplaani ei ole muul põhjusel võimalik järgida. Sätte eesmärk on tagada Hiiu ja Saare maakonna elanikele parem ligipääs alternatiivsetele parvlaevaühendustele olukorras, kus tavapärane liiniühendus on häiritud.

Uue § 5¹ lõike 2 kohaselt on valdkonna eest vastutaval ministril õigus otsustada ajutiste sõidusoodustuste kohaldamine kohalikele elanikele, kelle elukoht on Hiiu või Saare maakonnas.

Käesoleva määruse tähenduses loetakse liiniveo katkemiseks muu hulgas olukord, kus esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- mandri ja Hiiumaa või Saaremaa vahel ei ole liinivedu toimunud vähemalt 24 järjestikuse tunni jooksul;
- Hiiumaa ja Saaremaa vahel ei ole liinivedu toimunud vähemalt 36 järjestikuse tunni jooksul.

Liiniveo katkemise ohuks loetakse muu hulgas olukorda, kus esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- liinivedu ei osutata põhilaevaga ja asenduslaeva kasutamine vähendab oluliselt teenuse toimepidevust;
- liinivedu teostav asenduslaev ei ole ilmastikukindel;
- ilmastikuolud või muud vedajast mittesõltuvad asjaolud võivad suure tõenäosusega kaasa tuua parvlaevaühenduse katkemise.

Vedajast mitte sõltuvad asjaolud on muu hulgas streik, sõda, revolutsioon, mäss, muu ühiskondlik massiline korratus ja epideemia. Lisaks loodusnähtused (sh jää, udu, lainetus), mida loetakse vedajast mitte sõltuvateks asjaoludeks ainult juhul, kui veoteenuse osutamisel kasutatava parvlaeva tunnistustega või muu dokumentidega ettenähtud tehniline seisund ja parameetrid ei võimalda tagada nendes oludes meresõiduohutuse seaduse kohast ohutut sõitu, parvlaeva ohutut sadamast lahkumist või sildumist.

Katkemise ohu eeldatavat kestust hinnatakse igakordselt juhtumipõhiselt, lähtudes konkreetse liini teenindamise võimalustest, laevade tehnilistest näitajatest ja prognoositavatest ilmastikuoludest.

Käesoleva määruse kontekstis käsitatakse parvlaevaühendustena järgmisi liine:

- Virtsu–Kuivastu,
- Rohuküla–Heltermaa,
- Sõru–Triigi.

Ajalooliselt on katkestusi esinenud enim Sõru–Triigi liinil. Praktikas võib liiniveo katkemine või selle katkemise oht tähendada, et sõidukitega reisijad ei saa kasutada otseühendust soovitud sihtkohta ning peavad jõudma mandrile või teisele saarele ümbersõiduga (st ringiga läbi teise liini). Ümbersõit toob sõitjale paratamatult kaasa lisakulud.

Kui otseühenduse korral rakendub kohalikele elanikele soodushind, siis ümbersõidu korral (nt Hiiumaa elanik Saaremaale või Saaremaa elanik Hiiumaale liikudes) ei kohaldu soodustus alati samaväärselt. Seetõttu on muudatuse eesmärk võimaldada ajutiselt kehtestada piletihinna soodustus nii reisijale kui ka sõidukile olukorras, kus sihtkohta jõudmine eeldab liiniveo katkemise tõttu ümbersõitu. Muudatus leevendab liiniveo katkestustest tulenevaid lisakulusid ning tagab kohalikele elanikele võrdsema kohtlemise sõltumata sellest, millise liikumistee kaudu nad on sunnitud sihtkohta liikuma.

Sõidusoodustust rakendatakse samadel tingimustel nagu määruse §-des 4 ja 5.

Kui sõidusoodustust kasutab juriidiline isik, peab sõiduki juht vedaja nõudmisel esitama:

- sõiduki registreerimistunnistuse ning
- dokumendi, mis tõendab, et juht on juriidilise isiku töötaja või muu isik, kelle eest sõidusoodustust saav juriidiline isik vastutab.

Ministeeriumi hinnangul on muudatuse mõju piletitulu laekumisele väike. Eeldatav mõju jääb tõenäoliselt alla 10 000 euro ning moodustab kogu piletitulust alla 0,1%.

Eelnõuga määrusesse lisatava paragrahv 5¹ lõikega 2 nähakse ette volitusnorm valdkonna eest vastutava ministri käskkirja andmiseks, millega kehtestatakse soodustuse suurus ning piletihinna soodustuse andmise alguse ja lõpu aeg.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise ajaks 1. september 2026. a. Jõustumiskuupäev on sätestatud arvestusega, et vedajal oleks aega piletimüügisüsteemis muudatused sisse viia.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrusel puudub oluline sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju. Samuti puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, riigiasutuste korraldusele, regionaalarengule, elu- ja looduskeskkonnale ning muu otsene või kaudne mõju.

Määrusega muutmisega võib ajutiselt suurendada kohalike elanike soodustusi. Muudatusel on väike mõju Saaremaa, Hiiumaa ja Muhu saare majandusele.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused, kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seonduvalt peavad vedajad (Virtsu–Kuivastu ja Rohuküla–Heltermaa parvlaevaliinidel TS Laevad OÜ) sisestama uued tingimused oma piletimüügi süsteemidesse.

Määruse rakendamisega kaasneb ebaoluline piletitulu muutus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2026. a. Jõustumiskuupäev on sätestatud arvestusega, et vedajal oleks aega piletimüügisüsteemis muudatused sisse viia.

7. Eelnõu koostöölastamine

Eelnõu esitakse eelnõude infosüsteemi kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Saaremaa Vallavalitsusele, Hiiumaa Vallavalitsusele, Muhu Vallavalitsusele, Kihnu Veeteed AS-le ja TS Laevad OÜ-le.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler